

**YUQUMLI KASALLIKLARNING OLDINI OLISHDA HAMSHIRALIK
XIZMATINING O‘RNI**

Qiyomov Murat Almardanovich

Qarshi Abu Ali Ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi

texnikumi Hamshiralik ishi kafedrasi

Yuqumli kasalliklar fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada yuqumli kasalliklarning tarqalish mexanizmlari, ularning oldini olish choralari hamda profilaktik tadbirlarni amalga oshirishda hamshiralik xizmatining ahamiyati yoritilgan. Yuqumli kasalliklarni erta aniqlash, bemorlarni izolyatsiya qilish, sanitariya-gigiyena qoidalariga rioya etish va aholining tibbiy madaniyatini oshirishda hamshiralarning o‘rni tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: yuqumli kasalliklar, infeksiya, profilaktika, hamshiralik parvarishi, sanitariya-gigiyena, epidemiologiya, immunizatsiya, sog‘lom turmush tarzi.

KIRISH

Mamlakatimizda aholi salomatligini muhofaza qilish, yuqumli kasalliklarning oldini olish va epidemiologik osoyishtalikni ta‘minlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining sog‘liqni saqlash tizimini isloh qilish, sanitariya-epidemiologik xizmat faoliyatini takomillashtirish hamda aholiga ko‘rsatilayotgan tibbiy xizmatlar sifatini oshirishga qaratilgan qator farmon va qarorlari ushbu sohada olib borilayotgan islohotlarning huquqiy asosini yaratmoqda.

Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirish, birlamchi tibbiy-sanitariya yordamini takomillashtirish va profilaktik tibbiyot xizmatlarini kengaytirishga qaratilgan qarorlari yuqumli kasalliklarning oldini olish, ularni erta aniqlash va samarali nazorat qilish masalalariga alohida e‘tibor qaratilganligini ko‘rsatadi. Shuningdek, sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi tizimini takomillashtirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar infeksiyon kasalliklar tarqalishining oldini olishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Bugungi kunda global miqyosda yuqumli kasalliklar inson salomatligi uchun jiddiy tahdid bo‘lib qolmoqda. COVID-19 pandemiyasi, virusli gepatitlar, sil, gripp va boshqa infeksiyon kasalliklarning keng tarqalishi ushbu muammoning naqadar dolzarb ekanligini yana bir bor namoyon etdi. Yuqumli kasalliklar nafaqat inson hayoti va salomatligiga zarar yetkazadi, balki mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga, mehnat resurslari salohiyatiga va aholi turmush darajasiga ham salbiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Shu nuqtai nazardan, yuqumli kasalliklarning oldini olish, epidemiologik nazoratni kuchaytirish, aholining sanitariya-gigiyena madaniyatini yuksaltirish va immunoprofilaktika tadbirlarini kengaytirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Mazkur jarayonda hamshiralik xizmatining o‘rni alohida ahamiyatga ega. Hamshiralar kasalliklarni erta aniqlash, profilaktik tadbirlarni tashkil etish, bemorlarni parvarishlash va aholiga tibbiy-ma’rifiy tushuntirish ishlarini olib borishda bevosita ishtirok etadilar.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Mahalliy va xorijiy olimlarning tadqiqotlari shuni ko‘rsatadiki, yuqumli kasalliklarning oldini olishda profilaktik tadbirlar davolash choralari nisbatan ancha samarali hisoblanadi. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlariga ko‘ra, emlash, sanitariya-gigiyena qoidalariga rioya qilish va aholining tibbiy savodxonligini oshirish orqali ko‘plab yuqumli kasalliklarning tarqalishini kamaytirish mumkin. Shu nuqtai nazardan hamshiralik xizmatining ahamiyati yildan-yilga ortib bormoqda.

Maqolani tayyorlashda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, epidemiologik ma’lumotlarni umumlashtirish, qiyosiy tahlil va tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Yuqumli kasalliklarning profilaktikasi va hamshiralik faoliyatiga oid ilmiy manbalar o‘rganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yuqumli kasalliklarning kelib chiqishi va tarqalishi infeksiya manbai, yuqish mexanizmi va kasallikka moyil organizmning mavjudligi bilan bog‘liq. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, kasalliklarning ommaviy tarqalishining oldini olishda epidemiologik zanjirning hech bo‘lmaganda bitta bo‘g‘inini uzish muhim ahamiyatga ega. Ushbu vazifani bajarishda hamshiralar faol ishtirok etadilar.

Hamshiralar yuqumli kasalliklarni erta aniqlashda muhim rol o‘ynaydi. Bemorlarni dastlabki ko‘rikdan o‘tkazish, tana haroratini o‘lchash, klinik belgilarni kuzatish va epidemiologik anamnez yig‘ish orqali kasallikni dastlabki bosqichlarda aniqlash imkoniyati yaratiladi. Erta tashxis qo‘yilishi kasallikning boshqa shaxslarga yuqishini kamaytiradi va davolash samaradorligini oshiradi.

Tahlillar natijasida aniqlanishicha, yuqumli kasalliklarning tarqalishida gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik asosiy xavf omillaridan biri hisoblanadi. Shu sababli hamshiralar tomonidan bemorlar va aholi orasida qo‘l gigiyenasi, shaxsiy gigiyena, ichimlik suvining sifati hamda oziq-ovqat mahsulotlarini to‘g‘ri saqlash bo‘yicha tushuntirish ishlari olib borilishi muhim profilaktik ahamiyatga ega.

Yuqumli kasalliklar bo‘limlarida faoliyat yurituvchi hamshiralar infeksiya nazorati qoidalariga qat’iy amal qilishlari zarur. Shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish, tibbiy chiqindilarni to‘g‘ri utilizatsiya qilish, dezinfeksiya va sterilizatsiya tadbirlarini amalga oshirish kasalliklarning shifoxona ichida tarqalishining oldini oladi. Olib borilgan kuzatuvlar infeksiyon nazorat qoidalariga qat’iy amal qilinadigan

muassasalarda nozokomial infeksiyalar sezilarli darajada kam uchrashini ko'rsatmoqda.

Immunoprofilaktika yuqumli kasalliklarning oldini olishdagi eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Hamshiralalar emlash jarayonini tashkil etish, vaksinalarni saqlash qoidalariga rioya qilish va aholiga emlashning ahamiyatini tushuntirishda faol ishtirok etadilar. Natijalar shuni ko'rsatadiki, emlash qamrovi yuqori bo'lgan hududlarda qizamiq, poliomyelit, ko'kyo'tal va boshqa vaksina bilan boshqariladigan kasalliklar sezilarli darajada kamayadi.

COVID-19 pandemiyasi davrida hamshiralarning roli yanada yaqqol namoyon bo'ldi. Ular bemorlarni parvarishlash, epidemiologik nazoratni olib borish, profilaktik tavsiyalar berish va aholini emlash jarayonlarida faol qatnashdilar. Ushbu tajriba hamshiralik xizmatining jamoat salomatligini saqlashdagi strategik ahamiyatini yana bir bor tasdiqladi.

Shuningdek, yuqumli kasalliklar bilan og'rikan bemorlarni parvarishlashda hamshiralarning kasbiy mahorati muhim ahamiyat kasb etadi. Bemorning umumiy holatini baholash, davolash samaradorligini kuzatish, asoratlarni o'z vaqtida aniqlash va psixologik qo'llab-quvvatlash bemorlarning tezroq sog'ayishiga yordam beradi.

XULOSA

Yuqumli kasalliklarning oldini olish va ular bilan kurashishda hamshiralik xizmatining o'rnini nihoyatda muhimdir. Hamshiralalar tomonidan olib boriladigan profilaktik, diagnostik va parvarishlash ishlari infeksiyalarning tarqalishini kamaytirish, bemorlarning sog'ayish jarayonini tezlashtirish va jamoat salomatligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Zamonaviy sog'liqni saqlash tizimida hamshiralarning kasbiy bilim va ko'nikmalarini takomillashtirish yuqumli kasalliklarga qarshi kurashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yuqumli kasalliklar. Oliy tibbiyot o'quv yurtlari uchun darslik. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2022.
2. Karimov M.M. Epidemiologiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
3. World Health Organization. Infection Prevention and Control Guidelines. – Geneva, 2023.
4. Jawetz, Melnick & Adelberg's Medical Microbiology. – New York: McGraw-Hill, 2023.
5. CDC Guidelines for Infection Control in Healthcare Facilities. – Atlanta, 2023.